

Länsstyrelsen i Gotlands län
LRF Gotland
Region Gotland

RS 2018/914
100-3089-18

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht
Näringsminister Mikael Damberg

Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Mycket stora konsekvenser av torkan för gotländsk livsmedelsproduktion

Våren och sommaren 2018 har inneburit stora påfrestningar på Sveriges livsmedels- och skogsproduktion. Sverige står nu inför allvarliga utmaningar både på kort och lång sikt och man talar om konsekvenser som ger tydliga samhällseffekter, som ökad arbetslöshet och ytterligare sänkt självförsörjningsgrad gällande livsmedel.

Gotland är nu först ut bland länen att göra en fördjupad analys av hur torkan har drabbat det gotländska lantbruket. De färskas beräkningarna visar att läget ser mer allvarligt ut än den kommunicerade bilden för riket. Sammantaget visar den gotländska analysen till exempel att produktionsutfallet för skörden är mindre än hälften mot ett normalår. Detta i kombination med stora kostnadsökningar inom en rad områden, som ökad grovfoderkostnad, spannmålsbrist och ökad arbetsbörda. Lägesinventeringen summerar till drygt en miljard i ökade kostnader. Bara för Gotland. För hela Sverige kanske siffran hamnar på 15-20 miljarder.

Att Gotland är extra hårt drabbat av torkan är nu fastslaget och ö-läget både försvårar och fördyrar åtgärder för att mildra effekterna. Gotlands areella näringar, främst jord- och skogsbruk, är tillsammans med besöksnäringen de viktigaste näringsgrenarna för ön, vilka sysselsätter ett stort antal personer. På grund av jord- och skogsbrukets betydelse för den regionala ekonomin kommer en nedgång att påverka hela det gotländska samhället. Regionalt har LRF, Länsstyrelsen och Region Gotland, med flera, tagit ett gemensamt ansvar för att överblicka och påverka torkans konsekvenser. Bland annat kommer det offentliga att kunna ta vissa kostnader för arbetet med att säkra frakt av importerat grovfoder, till exempel genom sänkta hamnavgifter. Region Gotland och Länsstyrelsen har även erbjudit mark för bete och foder och uppmanar till att se över möjligheterna att anpassa menyer och inköp i den offentliga måltiden för att öka andelen gotländska och svenska produkter. Även ur ett dricksvatten- och beredskapsperspektiv sker samarbete och övervakning.

Sammantaget ser vi dock att Gotland nu behöver särskild uppmärksamhet nationellt och särskilda insatser för att bibehålla den viktiga produktionen och fortsätta det regionala utvecklingsarbetet. Med anledning av Gotlands situation vill vi snarast uppvakta regeringen i detta ärende och diskutera möjliga åtgärder.

De areella näringarna har stor betydelse för det gotländska samhället. Av Gotlands cirka 27 000 förvärvsarbetande personer är runt 3 500 sysselsatta i de omkring 1 400 lantbruksföretagen (2016) och primärproduktionen omsätter över en miljard kronor årligen. Trots Gotlands relativa litenhet står ön för en relativt sett stor del av primärproduktionen inom flera områden. Inom förädlingsledet har Gotland flera framgångsrika förädlingsföretag och det finns potential för både dessa och nya företag att utvecklas vidare. De tio största livsmedelsföretagen på Gotland omsätter 1,5 miljarder kronor. Areella näringar sysselsätter även ett stort antal företag inom andra branscher, vilket gör att en nedgång kommer att ge stora effekter för det gotländska samhället.

Den analys och inventering som nu gjorts med anledning av den långa perioden av torka på Gotland, visar att det under perioden maj till juli varit 4-6 grader över det normala och att nederbörden varit 25-30% av normal nederbörd (SMHI). Detta förhållande i kombination med den stora nederbörden under hösten 2017, som medförde skördebortfall och problem med höstsådd som drabbade Gotland mycket hårt, har givit effekter så att årets skörd förväntas ligga på under hälften mot ett normalt skördeår. För animalieproduktionen, sett ur alla djurslag, saknas 30 000 ton torrsbstans grovfoder, 50 000 ton strö och 45 000 ton spannmål. Totalt summerar kostnaderna till mellan 1,1-1,2 miljarder kronor sett ur ett kortare perspektiv.

Att överblicka konsekvenserna för det längre perspektivet är viktigt med tanke på den roll som areella näringar spelar för Gotland och det pågående strategiska utvecklingsarbetet. Även om effekterna på längre sikt i dagsläget är svåra att värdera, kommer det fortsatta utvecklingsarbetet att ställas inför stora utmaningar. Då 80-85% av den gotländska primärproduktionen förses Stockholm/Mälardalen och andra inhemska marknader med råvaror, så kan konsekvenser även uppstå utanför ön.

Vi ser att Gotland behöver ytterligare finansiellt stöd för att bibehålla produktionen. Eftersom samtliga produktionsgrenar inom jordbruket är påverkade är det viktigt att det extra stödet fördelas till alla produktionsgrenar. Ö-läget gör att Gotland även behöver extra stöd vad gäller sjöfrakt av foder som måste inhandlas till djurgårdarna. En översyn av transportbestämmelserna för transport av foder kan även vara nödvändig. För att långsiktigt stärka den gotländska och svenska livsmedelsproduktionen är det även av vikt att titta på alla olika möjligheter i kommande programperiod för CAP.

Nationella krafttag behöver diskuteras omgående och inte minst beslutas. För detta arbete står våra organisationer beredda.

Cecilia Schelin Seidegård
Landshövding

Anna Törnfeldt
Regionordförande LRF Gotland

Matt Pohlman
Regionstyrelsens ordförande

Kopia till:

Christina Nordin, generaldirektör, Jordbruksverket
Palle Borgström, förbundsordförande, LRF
Dan Eliasson, generaldirektör, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap